

Mishnah Temurah #2

jkelsen@drisha.org

Leviticus 27:26

(26) A firstling of animals, however, which—as a firstling—is GOD's, cannot be consecrated by anybody; whether ox or sheep, it is GOD's.

ויקרא כ"ז:כ"ו

(כו) אֶדְבָּכֹר אֲשֶׁר־יִבְכֹּר לַיהוָה בְּבִהְמָה
לֹא־יִקְדֹּשׁ אִישׁ אֶתֹּו אִם־שׂוֹר אִם־שֶׁה לַיהוָה
הוּא:

Mishnah Temurah 5:1

(1) **How may one employ artifice to circumvent the obligation to give the firstborn to the priest and utilize the animal for a different offering that he is obligated to bring? The owner approaches an animal that is going to give birth to its firstborn while that animal was still pregnant, and says: That which is in the womb of this animal, if it is male, is designated as a burnt offering. In that case, if the animal gave birth to a male, it will be sacrificed as a burnt offering. And in a case where he says: If it is female, it is designated as a peace offering, if the animal gave birth to a female, it will be sacrificed as a peace offering. In a case where the owner says: If it is male it is designated as a burnt offering, and if it is female it is designated as a peace offering, and the animal gave birth to a male and a female, the male will be sacrificed as a burnt offering and the female will be sacrificed as a peace offering.**

משנה תמורה ה'א'

(א) כִּיצַד מַעְרִימִים עַל הַבְּכוֹר. מְכַפֶּרֶת שֶׁהִיָּתָה
מַעֲבֵרֶת, אוֹמֵר, מָה שֶׁבְּמִעֵיהָ שֶׁל זֶה, אִם זָכָר,
עוֹלָה, יִלְדָה זָכָר, יִקְרַב עוֹלָה. וְאִם נִקְבָּה, זְבָחֵי
שְׁלָמִים, יִלְדָה נִקְבָּה, תִּקְרַב שְׁלָמִים. אִם זָכָר
עוֹלָה, אִם נִקְבָּה זְבָחֵי שְׁלָמִים, יִלְדָה זָכָר וְנִקְבָּה,
הַזָּכָר יִקְרַב עוֹלָה, וְהַנִּקְבָּה תִּקְרַב שְׁלָמִים:

Maimonides, Commentary on the Mishnah
ad locum

כיצד מערימים על הבכור מבכרת שהיתה כו': כבר
נתבאר בתורה שאין מותר הקדש בכור למזבח כמו
שבארנו בשמיני מערכין ואמרו חכמים ז"ל שמוֹתָב
הקדש בכור בבטן וכן אמרו בספרא אשר יבוכר לה'
בבהמה מי שיבוכר אי אתה מקדישו אבל אתה מקדישו
בבטן: ומה שאמר אם נקבה זבחים וכו' אינו מדבר על

המבוכרת שהנקבה לא תתקדש בבכורה אבל כוונתו
בהמה שהקדישה לאחד מן הקרבנות לפי שהוא מערים
על ולדה בין זכר בין נקבה כמו שמערים על הזכר
במבוכרת

ותחבולת ההיתר תקרא הערמה ושאינו להיתר תקרא
מרמה ודע שמותר להטיל מום בבכור קודם שתצא לאויר
העולם אבל בזמן הזה שאין בהמ"ק ואין שם הקרבה סופו
שיאכל במומו אפילו עמד כמה זמן כמו שבארנו:

ירמיהו א':ה'

(ה) בְּטָרִם (אצורך) [אֶצְרֶךָ] בְּבֶטֶן יְדֵעֲתִיךָ וּבְטָרִם
תֵּצֵא מִרְחֹם הַקֹּדֶשׁ תִּשְׁתַּיֵּךְ נְבִיא לְגוֹיִם נִתְתַּיֵּךְ:

Jeremiah 1:5

(5) Before I created you in the womb, I
selected you; Before you were born, I
consecrated you; I appointed you a prophet
concerning the nations.

Speech Acts and Formulations

Mishnah Temurah 5:4-5

(4) If one had two animals standing before
him, one a burnt offering and the other a
peace offering, and he said with regard to a
third, non-sacred animal: **This animal is
hereby the substitute of the burnt offering,
the substitute of the peace offering, that
animal is the substitute of the burnt
offering.** This is **the statement of Rabbi
Meir.** Once he designated it as the substitute
of the burnt offering, his initial statement
takes effect and the animal assumes the
sanctity of the burnt offering. **Rabbi Yosei
said: If that was his intent from the outset,**
when he said that the animal is the substitute
of the burnt offering, to state that the animal
is also the substitute of the peace offering,
then **since it is impossible to call two
designations simultaneously,** i.e., one must
first say one designation and then the other,
his statement stands, and the animal is half
a burnt offering and half a peace offering.

משנה תמורה ה':ד-ה'

(ד) הָרִי זֶה תְּמוּרַת עוֹלָה וְתְמוּרַת שְׁלָמִים, הָרִי זֶה
תְּמוּרַת עוֹלָה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי,
אִם לָכֵן נִתְּכֹן מִתְּחִלָּה, הוֹאִיל וְאִי אֶפְשָׁר לְקַרֹּת
שְׁנֵי שְׁמוֹת כְּאַחַת, דְּבָרֵי קִיָּמִין. וְאִם מִשְׁאֵמַר
תְּמוּרַת עוֹלָה, נִמְלָךְ וְאָמַר, תְּמוּרַת שְׁלָמִים, הָרִי
זֶה תְּמוּרַת עוֹלָה:
(ה) הָרִי זֶה תַּחַת זֶה, תְּמוּרַת זֶה, חֲלוּפַת זֶה, הָרִי זֶה
תְּמוּרָה. זֶה מְחַלְלֵת עַל זֶה, אֵינּוּ תְּמוּרָה. וְאִם הָיָה
הַקֹּדֶשׁ בְּעַל מוֹם, יוֹצֵא לְחֵלִין וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת
דְּמִים:

And if it was only after he said: This animal is hereby **the substitute of the burnt offering**, that **he reconsidered and said:** **The substitute of the peace offering, that** entire animal **is the substitute of the burnt offering.**

(5) This mishna discusses the language that serves to effect substitution. If one said: **This non-sacred animal is hereby in place of that** consecrated animal, or if he said: It is **the substitute of that** consecrated animal, or if one said: It is **the exchange for that** consecrated animal, **that** non-sacred animal **is a substitute.** If he said: **This** consecrated animal **is desacralized**, with its sanctity transferred **to that** non-sacred animal, **that** non-sacred animal **is not a substitute.** **And if the consecrated animal was blemished**, and he said: This consecrated animal is desacralized, with its sanctity transferred to that non-sacred animal, the consecrated animal is desacralized **and assumes non-sacred** status, by Torah law. By rabbinic law, the owner **is required to conduct** an appraisal to ascertain the relative **value** of the two animals. If the consecrated animal was worth more than the non-sacred animal, he must pay the difference to the Temple treasury.

Semantic Valence of "Ha'aramah"

Ikar Tosafot Yom Tov on Mishnah

Temurah 5:1:1

...

עיקר תוספות יום טוב על משנה תמורה

ה'א:א'

(א) מערימין. דאי אתה מקדישו קדשת מזבח. ותחבולות ההתר תקרא ערמה, ושאינה להתר תקרא מרמה. הרמב"ם. ואף על פי שמצינו מרמה אצל יעקב ובניו ותרגם אונקלוס בחכמא, ומצינו להרגו בערמה. לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד. ועין תוספות יום טוב:

...

רשע ערום – בלשון חכמים "ערום" אינה מגרעת אלא מעלה של חכמה והבנה. רשע ערום הוא אפוא איש הפועל בחכמה, אך למען רשעות. שני התלמודים מפרשים שרשע ערום הוא טיפוס של תלמיד חכם, ודבריהם מעלים ביקורת עצמית על טיפוס חכמים הראויים לגינוי. הירושלמי מסביר שהכוונה למי שמורה חומרות לאחרים אך מקל לעצמו (יט ע"א). הבבלי מקבל הצעה זו ומוסיף הצעה אחרת שזה מי ש"מכריע אחרים באורחותיו" (כא ע"ב). כפשוטה הכוונה למי שיש בידו חומרות וכופה אותן על האחרים. פרשני ימי הביניים התקשו להבין את ההתנגדות לטיפוס זה והסבירו שהכוונה למי שעושה כן לשם כבוד האישי (רש"י ואחרים). ברם, אין צורך בהסבר זה, וייתכן שההתנגדות היא לרצון להפיץ חומרות ללא קשר להאשמה בדבר שאיפות הכבוד. אילו רצה התלמוד להפנות אצבע מאשימה כלפי רודפי הכבוד לא היה צריך לבחור בדוגמה מיוחדת כזאת, שכן ניתן לרדוף אחר כבוד במסגרת הוראת הלכה גם בעשרות דרכים אחרות. עוד מציע הבבלי (כב ע"א) סדרת דוגמאות בדרך שונה ומסביר שזה המטעים דבריו לדיין לפני הדיון המשפטי, או שזה הנותן עצות כאילו במסגרת ההלכה, אך במטרה להזיק. הדוגמאות לכך לקוחות מספרות התנאים. כך, למשל, ההלכה קובעת שמי שיש לו מאתיים זוז לא ייקח צדקה, ומי שאין לו סכום זה רשאי לקבל מגבאי הצדקה אפילו הון רב. ומעשה בעני שרצו לתת לו סכום גדול, ותלמידים נתנו לו מעט צדקה כך שהיו לו מאתיים זוז, ורצו למנוע ממנו בכך קבלת סכום גדול. הבבלי מביא סדרת מעשים והלכות ברוח זו, כולן לקוחות מספרות התנאים, שם היא מופיעה לגופה, ללא קשר לערמת התלמיד. הירושלמי מסביר שטיפוסים כאלה של תלמידים או חכמים הם המכונים "מכות פרושים" (יט ע"א).

Mishnah Maaser Sheni 4:4

(4) One may act in a deceptive manner when it comes to maaser sheni. How so? A man may say to his grown-up son or daughter, or to his Hebrew slave or female slave, "Take this money and redeem this maaser sheni for yourself." But he may not say so to his son or daughter who are minors or to his Canaanite slave or female slave, because their hand is as his own hand.

Mishneh Torah, Second Tithes and Fourth Year's Fruit 5:8

(8) It is permitted to act "guilefully" with regard to the redemption of produce of the second tithe. What is implied? A person may tell his son or daughter who are beyond majority or his Hebrew servant: "Here is this money. Use it to redeem this produce from the second tithe," so that they will not have to add a fifth. He should not say, however: "Use them to redeem it for me." Similarly, he is not required to add a fifth if he tells them: "Redeem it for me using your money."

The Wicked 'Arum'

Mishnah Sotah 3:4

He would say: A foolish man of piety, and a conniving wicked person, and an abstinent woman [perusha], and those who injure themselves out of false abstinence; all these are people who erode the world.

משנה מעשר שני ד:ד'

(ד) מערימין על מעשר שני. כיצד, אומר אדם לבנו ולבתו הגדולים, לעבדו ולשפחתו העברים, הילך מעות אלו ופדה לך מעשר שני זה. אבל לא יאמר כן לבנו ולבתו הקטנים, לעבדו ולשפחתו הכנענים, מפני שידין כידו:

משנה תורה, הלכות מעשר שני ונטע רבעי

ה:ח'

(ח) מתר להערים על פדיון מעשרו. כיצד. אומר לבנו ולבתו הגדולים ולעבדו העברי הא לך את המעות האלו ופדה לך בהן המעשר כדי שלא יוסיף חמש. אבל לא יאמר לו פדה לי בהן. וכן אם אמר לו פדה לי משלך אינו מוסיף חמש:

משנה סוטה ג:ד'

רבי יהושע אומר, רוצה אשה בקב ותפלות מתשעה קבין ופרישות. הוא הנה אומר, חסיד שוטה, ורשע ערום, ואשה פרושה, ומכות פרושין, הרי אלו מכלי עולם:

Sotah 21b-22a

§ § The mishna continues: **He**, Rabbi Yehoshua, **would say: A foolish man of piety**, and a conniving wicked person, and an abstinent woman, and those who injure themselves out of false abstinence; all these are people who erode the world. The Gemara asks: **Who is considered a foolish man of piety? For example**, it is one who sees **that a woman is drowning in a river, and he says: It is not proper conduct to look at her** while she is undressed **and save her**. The Gemara asks: **Who is considered a conniving wicked person? Rabbi Yohanan says: This is one who presents his statement to the judge before the other litigant comes** and thereby prejudices the judge in his favor. **Rabbi Abbahu says: This** is referring to **one who gives a dinar to a poor man** in order to **complete** the sum of **two hundred dinars for him**, so that he will no longer be entitled to receive charity, **as we learned** in a mishna (*Pe'a* 8:8): **One who has two hundred dinars may not collect gleanings, forgotten sheaves, *pe'a*, and the poor man's tithe**, since he is not defined as poor. However, if **he has two hundred less one dinar, even if he is given one thousand dinars at once, he may collect.** **Rabbi Asi** says that **Rabbi Yohanan** says: A conniving wicked person is **one who provides advice** to male orphans to **sell from the small quantity of property** left to them by their father, before it is appropriated by the court for the purpose of providing for the daughters, who do not inherit property. This causes the daughters to lose their right to sustenance, because although it is improper to do so, the sale is valid, **as Rabbi Asi** says that **Rabbi Yohanan** says: With regard to male **orphans who preemptively sold** the property **from a small estate, that which they sold, they sold**, and the sons retain the money. **Abaye** says: A conniving wicked person **is one who**

הוא היה אומר: חסיד שוטה כו'. היכי דמי חסיד שוטה? כגון דקא טבעה איתתא בנהרא, ואמר: לא אורח ארעא לאיסתכולי בה ואצולה. היכי דמי רשע ערום? אמר רבי יוחנן: זה המטעים דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חברו. רבי אבהו אומר: זה הנותן דינר לעני להשלים לו מאתים וזו. דתנן: מי שיש לו מאתים וזו — לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני. היה לו מאתים חסר דינר, אפילו אלה נותנין לו כאחת — הרי זה יטול. רבי אסי אמר רבי יוחנן: זה המשאי עצה למכור בנכסים מועטין. דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: תומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין — מה שמכרו מכרו. אביי אמר: זה המשאי עצה למכור בנכסים כרבן שמעון בן גמליאל. דתנאי: "נכסי לך, ואחריד לפלוני", וירד הראשון ומכר ואכל — השני מוציא מיד הלקוחות, דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין לשני אלא מה ששייר ראשון. רב יוסף בר חמא אמר רב ששת: זה המכריע אחרים באורחותיו. רבי זריקא אמר רב הונא: זה המיקל לעצמו ומחמיר לאחרים. עולא אמר: זה שקרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים.

provides advice to sell property in accordance with the ruling of Rabban Shimon ben Gamliel, as it is taught in a baraita: With regard to one who said: **My property is given to you, and after you die, to so-and-so, and the first beneficiary entered the property and sold it and consumed the profits, the second beneficiary repossesses the property from the purchasers,** as the property belongs to him after the death of the first beneficiary; **this is the statement of Rabbi Yehuda HaNasi.**

Rabban Shimon ben Gamliel says: The second beneficiary receives **only that which the first beneficiary left,** since his sale is valid. However, it is not permitted to sell the property *ab initio*, since the giver intended for the second beneficiary to receive the property.

Rav Yosef bar Ḥama says that Rav Sheshet says: A conniving wicked person is **one who persuades others with his ways,** convincing others to mimic his seemingly righteous behavior, in order to hide his faults.

Rabbi Zerika says that Rav Huna says: A conniving wicked person is **one who is lenient in the halakha for himself and strict for others.**

Ulla says: This is one **who read the Written Torah and learned the Mishna but did not serve Torah scholars** in order to learn the reasoning behind the *halakhot*. Since he believes himself knowledgeable, he issues halakhic rulings, but due to his lack of understanding he rules erroneously and is therefore considered wicked. His cunning is in his public display of knowledge, which misleads others into considering him a true Torah scholar.

It was stated: With regard to one who **read the Written Torah and learned the Mishna but did not serve Torah scholars,** **Rabbi Elazar says:** This person is **an ignoramus.** **Rabbi Shmuel bar Naḥmani said:** This person is **a boor.** **Rabbi Yannai says:** This person is comparable to a **Samaritan,** who follows the Written Torah but not the traditions of the Sages. **Rav Aḥa**

bar Ya'akov says: This person is comparable to a sorcerer [*magosh*], who uses his knowledge to mislead people. **Rav Nahman bar Yitzhak said:** It is reasonable to accept the opinion of **Rav Aha bar Ya'akov**, as people say proverbially: **The sorcerer chants and does not know what he is saying;** so too, **the tanna teaches** the Mishna **and does not know what he is saying.**